

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА
Број: 57 0 Пс 074780 16 Рев
Бања Лука, 09.03.2017. године

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Биљане Томић, као предсједника вијећа, Тање Бундало и Сенада Тица, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља 1. БЛБ П а.д. Б.Л., заступан по Друштву за ... БЛБ М. а.д. Б.Л., 2. Z.f. а.д. Б.Л. заступан по Друштву за ... Z.I. а.д. Б.Л., 3. П.И. ф. а.д. Б.Л., заступан по Друштву за ... П.И. а.д. Б.Л. и 4. Б.И. ф. а.д. Б.Л., заступан по Друштву за ... Б.И. а.д. Б.Л., које све заступа пуномоћник М.П., адвокат из Б.Л., Улица ..., против тужених 1. РС, Влада РС, коју заступа заступник по закону Правобранилаштво Републике Српске, Сједиште замјеника Бања Лука, 2. ИРБ РС, 3. МХ „ЕРС“ МП а.д, Т., кога заступају пуномоћници Ј.М., адвокат из Т., Улица ... и Р.П., адвокат из Б.Л., ... и 4. МХ „ЕРС“ МП а.д, Т., ЗП РИТЕ У. а.д. У., кога заступа адвокатска канцеларија С. из Б., Улица ... и адвокат Р.К., адвокат из Б., са канцеларијом у Б., Улица ..., ради исплате, вриједност спора 52.538.837,00 КМ, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 074780 16 Пж од 13.10.2016. године, на сједници одржаној дана 09.03.2017. године, донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Захтјев туженог МХ „ЕРС“ МП а.д, Т, за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију у износу од 7.897,00 КМ, као и захтјев туженог МХ „ЕРС“ МП а.д, Т., ЗП РИТЕ У. а.д. У. у износу од 3.750,00 КМ, се одбијају.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 074780 15 Пс 2 од 21.03.2016. године одбијен је тужбени захтјев тужитеља да се тужени Република Српска (у даљем тексту: првотужена), ИРБ РС (у даљем тексту: друготужена), МХ „ЕРС“ МП а.д, Т, (у даљем тексту: трећетужени) и МХ „ЕРС“ МП а.д, Т., РИТЕ а.д. У. (у даљем тексту: четвртотужени), обавезу да им, по основу стицања без основа, исплате износ од 52.538.837,00 КМ и то тужитељу БЛБ П. а.д. Б.Л. (у даљем тексту: првотужитељ) износ од 38.443.052,00 КМ, тужитељима БЛБ М. а.д. Б.Л. и З.ф. а.д. Б.Л. (у даљем тексту: друго и трећетужитељи) износе од по 6.407.175,00 КМ и тужитељу П. И.ф. а.д. Б.Л. (у даљем тексту: четвртотужитељ) износ од 1.281.435,00 КМ, са законском затезном каматом почев од 15.03.2001. године па до исплате. Тужитељи су обавезани да на име накнаде трошкова поступка исплате првотуженој износ од 21.250,00 КМ, трећетуженој износ од 31.671,90 КМ, са законском затезном каматом почев од пресуђења па до исплате и четвртотуженом износ од

28.986,75 KM, док је захтјев трећетуженог и четвртотуженог за накнаду трошкова поступка преко досуђеног износа одбијен.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 074780 16 Пж од 13.10.2016. године жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда потврђена. Одбијени су захтјеви тужитеља и трећетуженог за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Изјављеном ревизијом другостепену пресуду побијају тужитељи због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, са приједлогом да се побијана пресуда преиначи и тужбени захтјев усвоји или да се иста укине и предмет врати на поновно суђење.

Тужени су дали одговоре на ревизију са приједлогом да се изјављена ревизија одбије као неоснована, с тим што су трећетужени и четвртотужени ставили захтјеве за накнаду трошкова ревизионог поступка.

Ревизија није основана.

Предмет спора у овој парници је захтјев тужитеља да се тужени обавезу да им, по основу стицања без основа, исплате укупан износ од 52.538.837,00 KM, и то за сваког од тужитеља према његовом процентуалном учешћу ваучера износе ближе означене у изреци првостепене пресуде, са законском затезном каматом почев од 15.03.2001. године па до исплате.

Одлучујући о захтјеву тужитеља, на темељу резултата доказног поступка, првостепени суд је утврдио: да су, према Плану приватизације и потврди Дирекције за ... о резултатима ваучер понуде од 27.06.2001. године, тужитељи уложили ваучере у поступку приватизације предузећа ДП И.У. П“ У. и да су на тај начин стекли учешће у укупном капиталу тог предузећа и то првотужитељ у проценту 13,704888 %, друготужитељ и трећетужитељ по 2,284148 % и четвртотужитељ у проценту 0,456830 %; да је, према обавјештењу Дирекције за ... о извршеној приватизацији од 08.11.2002. године, номинална вриједност једне акције 1,00 KM, укупан број акционара 150, ваучер понуда 20% учешћа у укупном капиталу, односно број акција у ваучер понуди 56101246; да се према листи акционара у предузећу од 08.11.2002. године првотужитељ појављује са 38443052 акција, друго и трећетужитељ са по 6407175 акција и четвртотужитељ 1281435 акција; да је рјешењем Основног суда удруженог рада у Тузли од 17.07.1990. године о упису у судски регистар уписано оснивање Друштвеног предузећа И РИТЕ „У. П“ п.о. У., а у листу 2 извода су као оснивачи наведени СОУР Е. БиХ С. и СОЗД Е.С. М.; да је за предузеће „ДП и. У. П“ израђен почетни биланс стања дана 08.02.2000. године, са стањем на дан 30.06.1998. године; да је Одлуком ЈП Е. СР П. основано 11 зависних предузећа у саставу тог ЈП међу којима се не налази приватизовано спорно предузеће; да из извјештаја о попису имовине и обавеза четвртотуженог за 2012. и 2014. годину и из извјештаја о стању залиха опреме смјештене у царинском складишту четвртотуженог од 31.12.2012. године, призилази да је четвртотужени вршио попис имовине у свом царинском складишту у циљу раздвајања своје имовине од туђе имовине која се ту налази; да је према подацима из налаза вјештака економске струке Ч.С. првотужитељ стекао 38.443.052 акција у поступку приватизације ДП „И. У. П“, односно 13.70488% учешћа у укупном капиталу, односно 38.443.052 KM акција у номиналној вриједности, друготужитељ и

трећетужитељ по 6.407.175 акција, односно 2,284148% учешћа, односно по 6.407.175,00 КМ у номиналној вриједности, а четвртотужитељ 1.281.385 акција, односно 0,456830% учешћа, односно 1.281.435 у номиналној вриједности; да тужитељи до дана израде налаза нису трговали акцијама и нису умањили број акција од 27.06.2001. године (када је издата потврда о резултатима ваучер понуде); да ДП И.У. II“ није регистровано као еминент хартија вриједности у Централном регистру хартија од вриједности; да је у приватизованом предузећу остао већински државни капитал у проценту од 65%; да приватизовано предузеће није извршило избор нових органа управљања, ни донијело нове акте, нити је код регистарског суда извршено регистравање новог облика предузећа.

На темељу тих чињеница, првостепени суд је закључио да је првотужена путем својих органа организовала поступак приватизације предузећа ДП И. У. II У., који се водио по правилима управног поступка, а у којем су тужитељи откупили 18,73% укупног капитала предузећа. Налазећи да је обавеза приватизованог предузећа била да формира органе и изврши упис у судски регистар и да су тужитељи у управном поступку имали инструменте да исходују одлуку којом би се и други акционари обавезали да поспе по члану 46. Закона о приватизацији државног капитала у предузећима („Службени гласник РС“ број 24/98 до 109/05 – у даљем тексту: ЗПДК), код тога да уложени ваучери нису били регистровани као акције код Централног регистра па нису могли бити изражени у новцу, првостепени суд је закључио да нису доказани наводи да је за износ уложених ваучера дошло до увећања буџета првотужене односно да на страни првотужене нема стицања без основа. Надаље, првостепени суд је становишта да према Одлуци о преузимању послова Дирекције за ... од стране ИРБ („Службени гласник РС“ број 8/09) друготужена није преузела новчане обавезе настале из пословања Дирекције за ..., да тиме није пасивно легитимисана у предметној парници, па да из ових разлога није основан захтјев тужитеља у односу на друготужену. Имајући у виду да треће и четвртотужени нису оснивачи приватизованог предузећа и да као засебни пословни субјекти нису могли ни на какав начин да утичу на поступак приватизације истога, нити су били овлаштени на поступање према одредби члана 46. ЗПДК, а нити је доказано да је дошло до увећања имовине ових тужених, првостепени суд је закључио да је и у односу на ове тужене тужбени захтјев неоснован. При томе, да је и доказан основ за исплату, првостепени суд је становишта да није правилно утврђена висина потраживања тужитеља, јер је у датом налазу вјештак само пренио податке о резултатима ваучер понуде. Из свих ових разлога, првостепени суд је захтјев тужитеља у цјелости одбио.

Одлучујући о жалби тужитеља другостепени суд је у свему прихватио чињенична утврђења и правне закључке првостепеног суда, слиједом чега је изјављену жалбу одбио и првостепену пресуду потврдио.

Одлукама нижестепених судова захтјев тужитеља је правилно одбијен.

Захтјев тужитеља у овој парници је утемељен на тврдњама: да су у поступку приватизације предузећа ДП И. У. II У. првотужена и друготужена узеле ваучере (новац) тужитеља које су употребиле у своју корист; да је првотужена, као већински акционар и гарант законитог спровођења приватизације, одговорна што није регулисан статус приватизованог предузећа; да су трећетужени и четврто тужени правни сљедници приватизованог предузећа и да располажу његовом имовином.

Према утврђењу нижестепених судова, предузеће ДП И. У. П У. је приватизовано у поступку ваучерске понуде. У том процесу улога ваучера је специфична јер су ваучери без номиналне вриједности, служе искључиво за куповину акција у ваучер понуди (члан 24. ЗПДК), те да се на темељу броја ваучера добије проценат учешћа у државном капиталу (члан 34. став 4. ЗПДК). Тек након прерачуна броја акција на бази тих процената, након што буде завршен процес организовања приватизованог предузећа, сви учесници приватизације ће добити некакву вриједност која је презентована у њиховим акцијама у предузећу у које су улагали ваучере. Учешће у поступку ваучерске понуде, па тако и у конкретном случају, се заснивало на слободи избора предузећа (везано за ревизионе наводе да су тужитељи могли уложити ваучере у друга предузећа), а тужитељи упркос томе што су професионални инвеститори, како сами наводе, нису вршили било какву провјеру коначне ваучер листе утврђене од стране Дирекције за Тужитељи су уложене ваучере уплатили на приватизациони рачун предузећа, а не на рачун првотужене што у ревизији неосновано тврде (али ту тврдњу не доказују).

У конкретном случају, према укупном броју уложених ваучера, утврђен је проценат учешћа тужитеља у државном капиталу приватизованог предузећа (укупно 18,73 %).

Према одредби члана 46. ЗПДК избор нових органа управљања у предузећу и пријава за упис у судски регистар, обавиће се у року од 45 дана од дана пријема обавјештења о извршеној приватизацији државног капитала у предузећу од стране Дирекције (у конкретном случају обавјест за примљена 09.12.2002. године), на основу посебног акта В., а та обавеза лежи на приватизованом предузећу (директору предузећа), сагласно одредби члана 63. Закона о предузећима („Службени гласник РС“ број 62/02 до 34/06 - даље: ЗП), те одредби члана 427. став 3. истог закона, па се не могу прихватити ревизиони наводи да се ради о обавези првотужене.

Та обавеза је, превасходно, била обавеза приватизованог предузећа (члан 3. и члан 16.) и по Уредби о начину конституисања нових органа управљања и начину рада предузећа у којима се државни капитал приватизује по посебним приватизационим програмима („Службени гласник РС“ број 48/01), на који пропис се тужитељи позивају у ревизији, за коју је одлуком Уставног суда Републике Српске од 30.05.2005. године утврђено да није у складу са Уставом и законом.

Према томе, чињеница да након приватизације предузећа ДП И. У. П У. није дошло до формирања нових органа, доношења аката и регистравања новог облика тог предузећа, те уписа акција, се не може ставити на терет првотуженој, при чему је уочљиво да су тужитељи, без обзира на законом прописане рокове, те без обзира што нису већински акционари, јер им је припадало право да то иницирају (члан 247. ЗП), тек у 2006. години предузимали активности у наведену сврху (упућен захтјев Дирекцији за приватизацију за сазивање конститутивне скупштине и др.).

Из наведеног, не могу се прихватити наводи тужбе, који се понављају у ревизији, при чему се тужитељи позивају на одредбу члана 219. Закона о облигационим односима ("Службени лист СФРЈ" бр. 29/78, 39/85 и 57/89 те "Службени гласник Републике Српске" бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04- даље: ЗОО), да је улагањем ваучера у приватизацију предметног предузећа од стране првотужене дошло до употребе туђе ствари (ваучера) и до стицања без основа. Неосновано се тужитељи, поред тога, као

основ стављеног захтјева, позивају на одредбе члана 32, 36, 39. и 454. ЗОО и истичу да је између тужитеља и првотужене на темељу ових законских одредаба настао купопродајни уговорни однос, са свим својим посљедицама, јер се искључење одредаба ЗОО у односу на уговор о продаји државног капитала тиче свих питања која су ЗПДК у односу на ЗОО другачије уређена (према правном правилу *lex specialis derogat legi generali*), при чему се на све уговоре, па и на уговор о купопродаји државног капитала, примјењују општи институти облигационог права.

Првотуженој се исплата захтјеваног износа не може ставити на терет ни примјеном правила о одштетној одговорности, јер је првотужена поступала по законским прописима. Када би првотужена евентуално била одговорна по овом основу, тада би био основан истакнути приговор првотужене о застари потраживања.

Поред тога, уложени ваучери, у конкретном случају, с обзиром да је изостало формирање нових органа и регистрација код суда, те пријава код Централног регистра за хартије од вриједности, сагласно члану 9. Правилника о регистрацији и преносу хартија од вриједности ("Службени гласник Републике Српске" бр. 34/11 до 53/15), нису добили карактер акција, већ су остали на апстрактној номиналној вриједности, која служи једино за утврђивање процента учешћа у приватизованом предузећу. Тиме није ни било могуће (нити је то утврђивано) утврдити припадајућу вриједност акција приватизованог предузећа, што је у прилог закључку о правилности одбијања захтјева тужитеља.

Нижестепени судови су правилно закључили да друготужена, сагласно Одлуци о преузимању послова Дирекције за ..., није правни сљедник исте, јер су новчане обавезе настале из пословања Дирекције за ... пренесене на Републику Српску (члан 2. Одлуке) и нису обавеза друготужене. Како је Дирекција за ..., у конкретном случају поступала по закону у складу са достављеном документацијом предузећа које се приватизује (члан 29. ЗПДК), која су одговарала за тачност тих података, то није ни настала новчана обавеза Дирекције за ... која би се по овој одлуци пренијела на првотужену. Сагласно томе, захтјев тужитеља је правилно одбијен и у односу на друготужену, при чему би, у супротном, захтјев за накнаду штете, с обзиром на истакнути приговор застареле потраживања, и у односу на друготужену био у застари.

Супротно ревизионим наводима, из изведених доказа није произашло да су трећетужени и четвртотужени присвојили дио имовине приватизованог предузећа, јер доказ о томе нису пописне листе на које се тужитељи позивају (које су служиле за разграничење имовине), а нити закључак Скупштине акционара четвртотуженог о предузимању радњи за сазивање скупштине акционара приватизованог предузећа. Трећетужени и четвртотужени нису ни оснивачи приватизованог предузећа, нису могли ни утицати на поступак приватизације истога, па је правилан закључак нижестепених судова, да трећетужени и четвртотужени нису пасивно легитимисани у предметној парници. У сваком случају, и да је утврђено да су трећетужени и четвртотужени извршили присвајање дијела имовине приватизованог предузећа, захтјевани износ (који одговара апстрактном номиналном броју уложених ваучера) се не би могао довести у везу са вриједношћу евентуално присвојене имовине (која није ни утврђивана). Сагласно томе, нижестепеним одлукама захтјев тужитеља је правилно одбијен и у односу на ове тужене.

Како ревизионим наводима није доведена у озбиљну сумњу правилност и законитост побијане пресуде, те како нема повреда одредаба парничног поступка на које овај суд пази по службеној дужности, изјављена ревизија је одбијена, примјеном одредбе члана 248. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - даље: ЗПП).

Захтјеви трећетуженог и четвртотуженог за накнаду трошкова ревизионог поступка, на име састава одговора на ревизију, су одбијени јер се не ради о нужном трошку у смислу одредбе члана 387. став 1. ЗПП.

Предсједник вијећа
Биљана Томић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић